

Олена КУДРЯВЦЕВА,

orcid.org/0000-0001-8028-9593

кандидат філологічних наук,

доцент кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

(Чернівці, Україна) *olena-kudrjawszewa@rambler.ru*

Анастасія БАНАР,

orcid.org/0000-0003-1476-1997

магістр кафедри германського, загального і порівняльного мовознавства

Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

(Чернівці, Україна) *banar.anastasia18@gmail.com*

ОСОБЛИВОСТІ ВЖИВАННЯ ПРИЙМЕННИКОВО-ІМЕННИКОВИХ СПОЛУК У ХУДОЖНЬОМУ СТИЛІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

У статті йдеться про проблему вживання прийменниково-іменникових сполук на рівні семантичних груп і підкласів на матеріалі текстів художнього стилю із залученням статистичних методів дослідження. У процесі дослідження було проаналізовано і встановлено моделі сполучень прийменників та іменників, характерні для художнього стилю сучасної німецької мови. Нам вдалося визначити найбільш уживані прийменниково-іменникові моделі з високою інтенсивністю сполучуваності. Їх можна вважати ознаковим маркером художнього стилю. Розподіл прийменників та іменників на семантичні групи. Для отримання семантичних класів/підкласів ми застосували декілька методів: дистрибутивний аналіз, структурний, інтуїтивно-логічний, статистичний. Дослідження включало в себе вживання семантичних груп прийменників із семантичними групами іменників; отримання кількісних даних щодо частоти й інтенсивності сполучуваності досліджуваних груп. Встановлено типові моделі сполучення логіко-семантичних груп прийменників та лексико-семантичних підкласів іменників. Для поділу всіх прийменників вибірки нами було взято за основу логіко-семантичні критерії. Виокремлено 18 логіко-семантичних груп прийменників, 30 лексико-семантичних підкласів іменників. Сполучення слів на рівні великих семантичних підкласів становить каркас мовного оформлення тексту. Вирахувані відхилення емпіричних частот сполучень від теоретично очікуваних величин свідчать про те, що встановлені зв'язки не є випадковими.

Як результат, проведений аналіз вибірки дозволив скласифікувати всі прийменники в логіко-семантичні групи, а іменники – у лексико-семантичні підкласи. Результатом статистичної обробки частоти вживання прийменниково-іменникових сполук стало отримання інтенсивності сполучуваності досліджуваних груп.

Ключові слова: прийменниково-іменникова сполука, частота вживання, інтенсивність сполучуваності, художній стиль, лексико-семантична група, логіко-семантичний підклас.

Olena KUDRIAVTSEVA,

orcid.org/0000-0001-8028-9593

Candidate of Philological Sciences,

Associate Professor at the Department of German, General and Comparative Linguistics

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

(Chernivtsi, Ukraine) *olena-kudrjawszewa@rambler.ru*

Anastasiia BANAR,

orcid.org/0000-0003-1476-1997

Master of the Department of German, General and Comparative Linguistics

Yuriy Fedkovych Chernivtsi National University

(Chernivtsi, Ukraine) *banar.anastasia18@gmail.com*

PECULIARITIES OF APPLICATION PROPOSED-NAMED COMPOUNDS IN ARTISTIC STYLE IN MODERN GERMAN LANGUAGE

The article refers to the problem of using proposed-name compounds at the level of groups and subclasses based on artistic style texts with the involvement of statistical methods of research. In the course of the research the models of combinations of prepositions and nouns, characteristic for the artistic style of modern German, were analyzed

and established. We were able to identify the most commonly used prepositional-noun models with high intensity of compatibility. They can be considered a hallmark of artistic style. Division of prepositions and nouns into semantic groups. To obtain semantic classes / subclasses, we used several methods: distributive analysis, structural, intuitive-logical, statistical. The study included the use of semantic groups of prepositions with semantic groups of nouns; obtaining quantitative data on the frequency and intensity of compatibility of the studied groups. Typical models of combination of logical-semantic groups of prepositions and lexical-semantic subclasses of nouns are established. For the division of all prepositions of the sample we took as a basis logical-semantic criteria. 18 logical-semantic groups of prepositions and 30 lexical-semantic subclasses of nouns are distinguished. The combination of words at the level of large semantic subclasses forms the framework of the linguistic design of the text. The calculated deviations of the empirical coupling frequencies from the theoretically expected values indicate that the established connections are not accidental.

As a result, the analysis of the sample allowed to classify all prepositions into logical-semantic groups, and nouns into lexical-semantic subclasses. The result of statistical processing of the frequency of use of prepositional-noun compounds was to obtain the intensity of compatibility of the studied groups.

Key words: preposition, noun, use, compatibility, artistic style, group, subclass.

Постановка проблеми. Проблема сполучуваності приєменниково-іменникових утворень, під якою розуміється здатність одних підкласів або груп слів поєднуватися в тексті з іншими, належить до провідних проблем актуального мовознавства. Це можна пояснити тим, що інформація передається певними конструкціями, реченнями, а це зумовлює необхідність отримання даних про вживання семантичних груп чи підкласів у висловлюванні. Вивчення сполучуваності в теоретичному аспекті може значно розширити наші уявлення про характеристики та властивості різних типів мовних одиниць, про їхнє функціонування в мовленні, про мовну систему загалом. Практичне вивчення семантичної сполучуваності конкретних мов є, у свою чергу, необхідною умовою формування мовленнєвих навичок з іноземної мови, оскільки опанування лексики тієї чи іншої мови приводить, зрештою, до кращого засвоєння норм семантичної сполучуваності.

Особливо актуальним стає дослідження синтагматичних зв'язків службових частин мови, до яких належить приєменник. Беручи до уваги функціональні особливості приєменників, ми дотримуємося тези І. Р. Вихованця про те, що «приєменник, як аналітична синтаксична форма, поєднує в собі власне семантичні функції, коли вказує на відношення між предметами і явищами позамовної дійсності (семантико-синтаксичний аспект), і службово-конструктивні функції, коли формує компоненти речення або словосполучення та стає показником синтаксичних зв'язків у реченні та словосполученні (формально-синтаксичний аспект)» (Вихованець, 1980: 1)

Аналіз досліджень. Деякі аспекти цієї проблеми знаходимо у працях Х. Брінкманн, Г. Хельбіга, Й. Буша, В. Адмоні, О. М. Селіверстової, Є. Шендельс, Б. Визе, В. Н. С'єдіна, О. С. Ахманової, Ю. М. Хоружої та інших учених.

Незважаючи на велику кількість досліджень, присвячених приєменникам, тема сполучуваності

приєменників з іменниками залишається актуальною. Нині наявний незначний обсяг досліджень, у яких було би проведено комплексне вивчення вживання приєменника з іменником у німецькій мові із широким використанням результатів статистичного аналізу в мові та мовленні.

Мета статті – вирішення таких завдань: 1) розподіл приєменників і іменників на семантичні групи; 2) дослідження вживання семантичних груп приєменників із семантичними групами іменників; отримання кількісних даних щодо частоти й інтенсивності сполучуваності досліджуваних груп; 3) статистичний аналіз цих таблиць за допомогою критерію χ^2 із метою виявлення статистично значущих зв'язків; 4) встановлення за допомогою коефіцієнта взаємної спряженості міри зв'язку між одиницями; 5) обробка й інтерпретація отриманих даних. Під семантичними класами варто розуміти великі групи лексики, об'єднані спільними семантичними ознаками. Вивчення семантичних класів і підкласів у сучасній лінгвістиці є одним із непростих завдань. Для отримання семантичних класів/підкласів ми застосували декілька методів: дистрибутивний аналіз, структурний, інтуїтивно-логічний, статистичний.

Виклад основного матеріалу. Об'єктом дослідження є семантична сполучуваність груп приєменників з іменниками (на матеріалі прозових творів сучасної німецької мови (проза Х. Брюкнер, Е. Гендлера, Г. Вольфа, Г. Зайделя, П. Курцека, П. Зінглера)). Загальна кількість досліджуваних приєменників – 148 лексичних одиниць, кількість досліджуваних сполучень приєменників з іменниками – 5 137 сполучень за величини вибірки 95 571 слововживання. Для поділу всіх приєменників вибірки нами було взято за основу логіко-семантичні критерії. Виокремлено 18 логіко-семантичних груп (далі – ЛСГ), які беруть до уваги як конкретні (просторові, часові тощо), так і абстрактні (модальні, причинно-наслідкові)

відношення. Отже, виокремлено такі ЛСГ прийменників: просторова, темпоральна, модальна, способу дії, фінальна, каузальна, адверзативна, кондіціональна, концесивна, консекутивна, копулятивна, дистрибутивна, субститутивна, агентивна, партитивна, відповідності, рестриктивна, реципієнтивна (Кудрявцева, 2008: 4), найбільшою за обсягом з яких є група просторових прийменників (65 лексичних одиниць (далі – ЛО)), а найменшою – консекутивних (3 ЛО) (табл. 1). До розгляду були представлені всі реалізовані в мовленні значення прийменників, тому той самий варіант міг належати до різних рубрик класифікації. Наприклад, прийменник *in* належить до груп прийменників, що виражають локальні, темпоральні, фінальні, модальні відношення, а також способу дії.

Усі іменники вибірки було скласифіковано у 30 лексико-семантичних підкласів (Кудрявцева, 2003: 3), базуючись на принципах класифікації іменників В. В. Левицького (Левицький, 2006: 5). Як видно з табл. 1, найбільшим за частотою вживання є підклас просторових прийменників – 2 658 випадків, другим – підклас модальних прийменників (920), далі йде підклас темпоральних прийменників (527). Вказане кількісне переважання просторових, модальних та темпоральних прийменників можна пояснити зосередженістю авторів художніх творів на місці дії, подіях, вчинках головних героїв та часі дії. Можна також припустити, що підвищені частоти вживаності залежать від обсягу підкласу, оскільки просторові, модальні та темпоральні прийменники є найбільшими за обсягом групами.

Найменшими за частотою вживання в художній прозі є групи дистрибутивних прийменників (10 випадків), субститутивних (12), консекутивних і рестриктивних прийменників (по 13 уживань) (див. табл. 1). Ці ЛСГ малі за обсягом, що безпосередньо може впливати на частоту вживання їх прийменників.

Перевіримо, чи залежить частота вживання прийменників окремої групи від її обсягу. Результат кореляційного аналізу між обсягом і частотою вживання прийменників різних груп у художньому стилі – $r = 0,932$, що за $d_f = 16$ і $P = 0,05$ значно вище критичного коефіцієнта 0,47. Це вказує на те, що між обсягом і частотою вживання прийменників різних груп є велика пряма залежність, тобто чим більший обсяг групи, тим більша її частота вживання.

Ще одним кількісним параметром для характеристики семантичної групи, окрім обсягу і частоти вживання, є вживаність, яка є відносною

величиною, а саме часткою від частоти вживання до обсягу групи. Найбільші показники вживаності в художньому стилі отримано для ЛСГ просторових (відповідні показники 41,05 і 31,05) та модальних (36,84 і 27,52) прийменників, далі йдуть за вживаністю прийменники способу дії (19,16). Найменше вживані в художній прозі ЛСГ дистрибутивні (1,43), обмежувальні (1,75) прийменники та прийменники відповідності (1,75).

Наступний параметр, за яким аналізувалася сполучуваність ЛСГ прийменників із лексико-семантичного підкласу (далі – ЛСП) іменників, є широта – відношення зафіксованих сполучень ЛСГ прийменників до потенційно можливих (30). За широтою сполучуваності із ЛСП іменників перше місце посідають ЛСГ просторових прийменників (0,80). Це означає, що нами зафіксовано вживання прийменників цієї ЛСГ із 24-ма підкласами іменників із 30-ти наявних. Далі йдуть модальні (0,73) та копулятивні (0,70) прийменники (див. табл. 1).

Найменшу широту сполучуваності з іменниками різних підкласів виявили в художній прозі ЛСГ дистрибутивних, рестриктивних прийменників, прийменників реципієнта й агенса (по 0,10). Прийменники цих ЛСГ трапляються лише у сполученні із трьома підгрупами іменників.

Перевіримо, чи існує залежність між обсягом групи і широтою сполучуваності, за допомогою кореляційного аналізу. Коефіцієнт лінійної кореляції між обсягом і широтою сполучуваності ЛСГ прийменників становить $r = 0,629$, що за кількості ступенів свободи $df = 16$ вище критичного значення $\rho = 0,470$. Це означає, що широта сполучуваності залежить від обсягу ЛСГ прийменників. Можна також припустити, що вона зумовлена й іншими чинниками. Причини різної широти сполучуваності ЛСП прийменників із ЛСП іменників можуть мати як мовний, так і позамовний характер. Так, просторові, модальні та копулятивні прийменники утворюють різноманітні смислові зв'язки з іменниками різних ЛСП, оскільки в них найменше семантичних заборон на сполучуваність із цими іменниками. Доведемо це на прикладі ЛСГ прийменників із найбільшою та найменшою широтою сполучуваності в текстах художнього стилю – просторових і дистрибутивних.

Просторові прийменники трапляються в нашій вибірці у сполученні із 24-ма ЛСП іменників. Теоретично вони можуть сполучатися із 25-ма ЛСП іменників (усі приклади взято із тлумачного словника Duden), а саме: 1) позначення людей: *sie saß zwei Reihen vor ihrem Mann*; 2) соціальний

статус людини: *vor dem Richter stehen*; 3) атрибуту людини: *eine Binde vor den Augen tragen*; 4) фауна: *auf dem Pferd sitzen*; 5) флора: *auf den Baum klettern*; 6) природа: *vor dem Winde segeln*; 7) час: *auf ein paar Tage verreisen*; 8) природні речі: *jmdn. in die Eisen zwingen*; 9) штучні речі: *vor dem Spiegel stehen*; 10) механізми: *sie warf sich in ihrer Verzweiflung vor den Zug*; 11) будівлі: *vor dem Haus ist ein kleiner Garten*; 12) просторові об'єкти: *der Friedhof liegt etwa einen Kilometer vor der Stadt*; 13) дорога: *das Land war über weite Strecken hin überschwemmt*; 14) стан живих та неживих об'єктів: *auf Urlaub sein*; 15) харчі, напої: *Butter aufs Brot streichen*; 16) держава: *auf der Post arbeiten*; 17) власні назви країн, місцевостей: *drei Kilometer hinter Köln*; 18) терміни, слова із професійної діяльності людей: *auf die Festplatte speichern*; 19) мистецтво (атрибути мистецтва, мистецтвознавча термінологія, мистецькі вироби): *ein junges Mädchen auf dem Ölbild*; 20) дії: *auf der Reise sein*; 21) матерія та простір: *in den Weltraum vorstoßen*; 22) міра: *auf 100 Meter herankommen*; 23) форма: *in einem Kreis sitzen*; 24) символи: *auf der Grafik sehen*; 25) мова: *hinter diesem Satz steht ein Fragezeichen*. Не зафіксовано сполучень просторових прийменників лише із 6-ма ЛСП іменників на позначення термінів, модальності, процесів, характеристик живих і неживих об'єктів, психіки й абстракцій.

Дистрибутивні прийменники *á, auf, für, je, pro, um, zu* трапляються в нашій вибірці лише у сполученні із ЛСП іменників на позначення міри. Теоретично вони можуть сполучатися із сімома ЛСГ іменників (усі приклади взято із тлумачного словника Duden (Duden, 1996: 6), а саме: 1) позначення людей: *300 Mark pro berufstätige Frau*; 2) соціальний статус людини: *je beschäftigte Arbeitskraft; je erwachsener Teilnehmer; je Student; pro arbeitende Angestellten*; 3) атрибуту людини: *pro Kopf / pro Kopf und Nase*; 4) час: *die Kosten betragen 30 DM je [angebrochene] Stunde*; 5) штучні речі: *20 Mark pro [antiquarischen] Band*; 6) держава: *sich für zwanzig Mark Kleingeld geben lassen; fünf Briefmarken zu fünfzig Cent*; 7) міра: *zwei Esslöffel Waschpulver auf einen Liter Wasser; ein Fass zu zehn Litern; Portionen zu je einem Pfund; zu einem großen Teil, zu einem Drittel, zu 50%; Die Leute liefern zu Hunderten zusammen; Ich denke, dass der menschliche Körper zu einem hohen Prozentsatz aus Wasser besteht*. З усіма іншими ЛСГ іменників сполучень дистрибутивних прийменників у художньому стилі не зафіксовано.

Отже, просторові прийменники можуть потенційно сполучатися із 25-ма ЛСП іменників, а дистрибутивні – із 7-ма. У художніх текстах нами

зафіксовано 24 зв'язки просторових і один зв'язок дистрибутивних прийменників. Отже, на практиці реалізуються не всі можливі сполучення ЛСГ прийменників із ЛСП іменників, хоча кількість реалізованих сполучень дещо пов'язана з кількістю теоретично можливих: чим більше потенційних сполучень, тобто чим ширші комбінаторні можливості певної ЛСГ прийменників, тим більше таких сполучень реалізуються в тексті.

Дослідження семантичних зв'язків не повинно обмежуватися лише фіксацією частоти спільного вживання семантичних груп у тексті, це не є проявом сили зв'язків. Із цього випливає ще один важливий параметр сполучуваності, який інформує про ступінь синтагматичної зв'язаності, – **інтенсивність**. Дані про **інтенсивність** зв'язку між ЛСГ прийменниками і різними ЛСП іменників були отримані за допомогою критерію χ^2 -квадрат та коефіцієнта взаємної спряженості Чупрова К (Левицький, 2006: 5). Сума χ^2 -квадрат вказує на наявність або відсутність зв'язку, а коефіцієнт К вказує на силу цього зв'язку. Наприклад, обчислена сила зв'язку коливається в межах від 0,03 до 0,97, але основна кількість зафіксованих зв'язків виявляє силу до 0,39. Тому вважатимемо зв'язки з величинами коефіцієнта К до 0,10 слабкими, величини К від 0,11 до 0,20 свідчатимуть про тісний зв'язок, а за К більше 0,21 зв'язки можна вважати найбільш інтенсивними.

У результаті статистичного аналізу альтернативних таблиць, складених на основі вихідної таблиці про частоту вживання, встановлено, що 16 груп прийменників із 18 (крім дистрибутивної і субститутивної) виявили «стандартні зв'язки» (2,46), тобто такі зв'язки, у яких емпіричні частоти виявилися вищими за теоретично очікувані величини із ЛСП іменників, проте кількість і сила цих зв'язків різні. Наприклад, найбільшу кількість таких зв'язків має група **просторових** прийменників (13), а найменшу – група **темпоральних** прийменників (1 зв'язок із ЛСП іменників на позначення часу), який характеризується найвищим значенням критерію χ^2 та коефіцієнта К ($\chi^2 = 1\,249,87$, К = 0,97), наприклад: *Meine Phantasie hat seit jener Zeit einen reichen Nährboden* (СНВ: 70). До сильних зв'язків ЛСГ **просторових** прийменників належать їх сполучення із ЛСП іменників на позначення *будівель* ($\chi^2 = 674,01$, К = 0,35), до зв'язків середнього ступеня інтенсивності – із ЛСП іменників на позначення *дороги, просторових об'єктів, форми, природи, власних назв країн, матерії та простору, штучних речей*. До слабких зв'язків варто віднести сполучення ЛСГ просторових прийменників із ЛСП іменників,

що позначають *природні речі, мову, державу, флору, фауну*. Як ми бачимо із прикладів, коли йдеться про місцезнаходження об'єкта у просторі (у певній *будівлі*, на *дорозі*, у певній *країні*, щодо якихось *природних* чи *штучних речей*), то для вираження способу розміщення об'єкта вживаються саме просторові прийменники, які містять сему локативності: *in, an, auf, hinter, unter, neben, vor, zwischen* та інші. Семантична конкретизація просторових відношень спостерігається також у значущих сполученнях просторових прийменників із ЛСП іменників на позначення *форми* та *мови*, наприклад: *im Kreis, an der Ecke; im Text, im Absatz, auf dem Plakat* тощо. Решта зв'язків цієї ЛСГ прийменників із ЛСП іменників є непостійними, тобто з іншими ЛСП іменників просторові прийменники або взагалі не сполучаються, або не виявляють статистично значущих зв'язків. Велику кількість стандартних зв'язків виявлено для **модальних** прийменників (9), найбільш інтенсивно вони сполучаються з іменниками на позначення *абстракцій* ($\chi^2 = 522,25$, $K = 0,31$), *характеристик живих та неживих об'єктів*. Середню інтенсивність сполучуваності виявляють зв'язки модальних прийменників з іменниками, що позначають *дії, процеси, стан живих та неживих об'єктів, психіку, харчі і напої, атрибути людини*. Слабкі зв'язки зафіксовано між модальними прийменниками й іменниками на позначення *міри* ($\chi^2 = 34,86$, $K = 0,08$). Сполучення модальних прийменників з іменниками цих семантичних підкласів служать для логічного впорядкування мовлення, конкретизації основної думки речення, уточнення характеристик інших членів речення порівнянням (*auf eine elegante Art*), вказівкою на супровідну обставину (*mit großem Interesse, unter Lebensgefahr*), через повторність дії (*Schritt für Schritt*), абстрактний стан (*in Schwierigkeiten sein; in Wirklichkeit*) тощо.

Каузальні прийменники виявили зв'язки різного ступеня інтенсивності із сімома різними ЛСП іменників. Сильні зв'язки спостерігаються з іменниками ЛСП «*психіка*» ($\chi^2 = 413,0$, $K = 0,28$). Зв'язки середньої сили зафіксовано з іменниками на позначення *характеристик живих та неживих об'єктів, процесів, модальності, дії*. Слабкі зв'язки спостерігаються між каузальними прийменниками й іменниками ЛСГ «*стан живих та неживих об'єктів*» і «*абстракції*».

Наступна група прийменників, яка виявила стандартні зв'язки із ЛСП іменників, – прийменники **способу дії (5 зв'язків)**. У художній прозі вони володіють сильними статистично значущими зв'язками з підкласом іменників, що позначають

атрибути людини ($\chi^2 = 296,36$, $K = 0,23$). Кореляція середньої сили виявлена з іменниками на позначення *механізмів* та *штучних речей*. Слабкі стандартні зв'язки зафіксовано з іменниками, що позначають *природні речі* та *стан живих чи неживих об'єктів*. Група прийменників способу дії семантично неоднорідна, вона передає відношення між іменниками для позначення якості (*die Bank aus Holz*), значення інструментальності (*mit dem Auto, mit der Hand*), стану (*in Betrieb sein*) тощо.

Фінальні прийменники мають 5 стандартних зв'язків середнього та низького ступенів інтенсивності із ЛСП іменників, а саме: зв'язки середньої інтенсивності зафіксовано з іменниками на позначення *людей* ($\chi^2 = 134,57$, $K = 0,16$), слабкі зв'язки виявлено між фінальними прийменниками й іменниками, що позначають *державу, процеси, дії, просторові об'єкти*. Зауважимо, що фінальні прийменники ґрунтуються на цільових відношеннях, визначають мету дії, процесу чи стану.

Кондиціональні прийменники мають у художній прозі один зв'язок середньої інтенсивності з іменниками на позначення *психіки* ($\chi^2 = 63,01$, $K = 0,11$). Два слабкі зв'язки зафіксовано з іменниками ЛСП «*стан живих та неживих об'єктів*» і «*природа*», які передають умову, за якої певні процеси або явища виникають, існують і розвиваються.

Консекутивні прийменники мають два стандартні зв'язки з іменниками на позначення *міри* і *характеристик живих та неживих об'єктів*. Іменники вказаних ЛСП у сполученні з консекутивними прийменниками виражають наслідок певної дії, процесу, стану в результаті змін у матеріальному світі або у свідомості носіїв мови.

Для **концесивних** прийменників зафіксовано слабкі стандартні зв'язки із ЛСП іменників на позначення *природи* й *абстракцій*, вказані сполучення зосереджують нашу увагу на обставинах, незважаючи на які або всупереч яким відбувається дія чи процес.

Для **копулятивних, адверзативних** прийменників і прийменників ЛСГ **агенса** зафіксовано по 2 зв'язки різного ступеня інтенсивності з іменниками на позначення *людей* та *соціального статусу людини*.

Партитивні прийменники мають також два зв'язки з іменниками на позначення *людей* і *атрибутів людини*, але вони слабкі. Для прийменників **відповідності** зафіксовано зв'язок середнього ступеня інтенсивності з іменниками на позначення *людей* і слабкий зв'язок з іменниками ЛСП «*мова*».

Для **рестриктивних** прийменників встановлено статистично значущий зв'язок з іменниками на позначення *людини* ($\chi^2 = 47,21$, $K = 0,09$). Прийменники **реципієнта** мають стандартні зв'язки різного ступеня інтенсивності з іменниками на позначення *людей* ($\chi^2 = 444,86$, $K = 0,29$) та *соціального статусу людини* ($\chi^2 = 132,57$, $K = 0,16$), які виконують роль адресата дії.

Отже, статистичні методи дослідження дозволяють нам зробити висновок, що семантичні зв'язки груп прийменників з іменниками з високою інтенсивністю становлять ознаковий набір художнього стилю (ЛСГ прийменників + ЛСП іменників): «темпоральні» + «часу», «просторові» + «будівлі», «способу дії» + «атрибути людини», «модальні» + «абстракції», «модальні» + «характеристики живих та неживих об'єктів», «каузальні» + «психіка», «консекутивні» + «міра», «копулятивні» + «люди», «копулятивні» + «соціальний статус людини», «агенса» + «люди», «реципієнта» + «люди». У центрі уваги авторів художніх творів – люди, час і місце подій, реляції між якими дозволяють встановити прийменники відповідних груп. Сполучення слів на рівні великих семантичних підкласів утворює каркас мовного оформлення тексту. Вирахувані відхилення емпіричних частот сполучень від теоретично очікуваних величин свідчать про те, що встановлені зв'язки не є випадковими.

Висновки. Проведене нами дослідження надає можливість зробити висновок про те, що сполучуваність і вживання прийменниково-іменникових сполук у ХС є багатоаспектним явищем. Статистичні методи дослідження допомогли нам визначити найбільш уживані прийменниково-іменникові моделі з високою інтенсивністю сполучуваності. Їх можна вважати ознаковим маркером художнього стилю. Встановлено типові моделі сполучення логіко-семантичних груп прийменників і лексико-семантичних підкласів іменників: «темпоральні» + «часу», «просторові» + «будівлі», «способу дії» + «атрибути людини», «модальні» + «абстракції», «модальні» + «характеристики живих та неживих об'єктів», «каузальні» + «психіка», «консекутивні» + «міра», «копулятивні» + «люди», «копулятивні» + «соціальний статус людини», «агенса» + «люди», «реципієнта» + «люди». Автори художніх творів концентрують свою увагу на персонажах, часі та місці подій, відношеннях/стосунках між героями творів. Сполучення слів на рівні великих семантичних підкласів становить каркас мовного оформлення тексту. Вирахувані відхилення емпіричних частот сполучень від теоретично очікуваних величин свідчать про те, що встановлені зв'язки не є випадковими.

У перспективі дослідження буде визначено ознаковий набір наукового і публіцистичного стилів, а також здійснено порівняння моделей сполучень прийменників з іменниками у трьох стилях мовлення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Вихованець І. Р. Прийменникова система української мови. Київ : Наукова думка, 1980. 286 с.
2. Бистрова Л. В. Вивчення синтагматичних зв'язків слів за допомогою статистичних методів. *Мовознавство*. 1978. № 4. С. 44–48.
3. Кудрявцева О. Д. Вживання прийменників з підкласами іменників сучасної німецької мови. *Науковий вісник Чернівецького університету. Германська філологія*. 2003. Вип. 155. С. 159–189.
4. Кудрявцева О. Д. Принципи таксономізації прийменників : на матеріалі сучасної німецької мови. *Наукові записки. Серія «Філологічна»*. Острог, 2008. Вип. 9. С. 216–224.
5. Левицький В. В. Семасиология. Вінниця : Нова книга, 2006. 512 с.
6. Duden. Deutsches Universalwörterbuch. 3. Aufl. Mannheim : Dudenverlag, 1996. 1816 S.

REFERENCES

1. Vykhovanets I. R. Pryimennykova systema ukrainskoi movy [Prepositional system of the Ukrainian language] Scientific Opinion, 1980. 286 p. [in Ukrainian].
2. Bystrova L. V. Vyvchennia syntahmatychnykh zviazkiv sliv za dopomohoiu statystychnykh metodiv [Exploring the syntagmatic connections of words using statistical methods. Linguistics.] 1978. № 4. P. 44–48 [in Ukrainian].
3. Kudriavtseva O. D. Vzhyvannia pryimennykiv z pidklasamy imennykiv suchasnoi nimetskoï movy [Use of prepositions with subclasses of nouns of modern German. German Philology] Scientific Bulletin of Chernivtsi University. Edit. 155. Chernivtsi: Ruta, 2003. P. 159–189 [in Ukrainian].
4. Kudriavtseva O. D. Pryntsypy taksonomizatsii pryimennykiv (na materialy suchasnoi nimetskoï movy) [Principles of taxonomization of prepositions (on the material of modern German)]. Proceedings. Philological series. Edit. 9. Ostrog, 2008. P. 216–224. [in Ukrainian].
5. Levytskyi V. V. Semasyolohyia [Semasiology] Vinnitsa: Nova Kniga, 2006. 512 p. [in Russian].
6. Duden. Deutsches Universalwörterbuch. 3. Aufl. Mannheim: Dudenverlag, 1996. 1816 S. [in German]